

Osallisuus Satakunnassa -asiakirjan kokemustoimintaa / kokemusasiantuntijatoimintaa koskeva kommentointi (versio 1) on päättynyt. Kommenttien pohjalta on kirjattu versio 2. Lämmin kiitos kaikille palautteista ja kommentteista!

Lisätietoa: Jaana Tuomela jaana.tuomela@yhteisokeskus.fi

Osallisuus Satakunnassa-asiakirja (versio 2)

Osallisuuden nykytila

2. Osallisuus Satakunnassa 2021

2.3 Yhteisöt, järjestöt ja osallisuutta tukeva toiminta

2.3.2 Kokemustoiminta ja kokemusasiantuntijatoiminta

Kokemustoiminnan ja kokemusasiantuntijatoiminnan juuret ovat järjestöjen osallisuutta edistävässä vertaistukitoiminnassa. Kokemustoimija ja kokemusasiantuntija ovat tehtävänsä kouluttautuneita henkilöitä, joilla on omakohtainen kokemus mistä tahansa psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta, vammaisuudesta, vaikeasta elämäntilanteesta tai läheisenä tai omaisena olemisesta.

Vuonna 2008 kokemukseen pohjautuvan tiedon merkitys nousi vahvasti esille Sosiaali- ja terveysministeriön mielenterveys- ja päihdesuunnitelmassa. 2000-luvun Suomessa kokemustiedolla on haluttu sekä lisätä ymmärrystä että täydentää tieteellistä ja ammatillista tietoa. Koulutetut kokemustoimijat ja kokemusasiantuntijat voivat toimia itsenäisesti tai ammattilaisen rinnalla palveluiden suunnittelussa, tuottamisessa, kehittämisessä ja arvioinnissa. Toipumisorientaatioon pohjautuvalla työotteella mm. mielenterveys- ja päihdekokemusta omaavia kokemusasiantuntijoita on saatu osaksi palvelujärjestelmää. Asiakas- ja potilasnäkökulmaa kokemustoimijat ja kokemusasiantuntijat voivat tuoda vaikkapa työllistymis- ja kotouttamispalveluihin tai hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen verkostoihin ja työryhmiin. Kokemustietoa on lisäksi mahdollista hyödyntää puheenvuoroina eri tilaisuuksissa sekä luentoina mm. tulevien ja nykyisten sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten koulutuksissa. Edellä kuvattuja osallisuutta edistäviä mahdollisuuksia täydentää taidemenetelmiä käyttävä kulttuurikokemusasiantuntijuus.

KoKoA – Koulutetut Kokemusasiantuntijat ry ja valtakunnallinen Kokemustoimintaverkosto lukuisine järjestöineen, yhteistyötahoineen ja koulutusta omaavine henkilöineen ovat merkittäviä kokemustoimintaa ja kokemusasiantuntijuutta edistäviä tahoja Suomessa. Satakunnassa toimii valtakunnallisen Kokemustoimintaverkoston alainen Satakunnan Kokemustoiminta-ohjausryhmä.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöjä on Patentti- ja rekisterihallituksen mukaan Satakunnassa noin 400. Potilas-, vammais- ja läheisjärjestöillä sekä mielenterveys- ja päihdejärjestöillä on aktiivista kokemustoimintaa maakunnassa. Lisäksi koulutettuina on mm. rikostaustaisia ja peliriippuvaisia kokemusasiantuntijoita. Satakunnan kunnissa ja kuntayhtymissä sekä Satasairaalassa koulutetaan myös kokemusasiantuntijoita. Useilla julkisilla toimijoilla on maakunnassamme pitkät perinteet ja hyviä käytäntöjä kokemustiedon hyödyntämisestä mm. mielenterveys- ja päihdepalveluissa, sosiaali- ja perhepalveluissa sekä psykiatrisissa palveluissa. Eri kokemustaustan omaavia koulutettuja ja käytettävissä olevia kokemustoimijoita ja kokemusasiantuntijoita on Satakunnassa kaiken kaikkiaan arviolta noin 150-180.

Kohti satakuntalaista osallisuusmallia

4. Osallisuus tulevalla hyvinvointialueella

4.5 Osallisuutta tukeva toiminta järjestöissä ja yhteisöissä

Kokemustoiminta ja kokemusasiantuntijatoiminta.

Palveluiden kehittäminen asiakkaita ja potilaita osallistavilla menetelmillä on Suomeenkin jalkautunut kansainvälinen trendi. Entistä enemmän eri yhteiskuntasektoreiden palveluissa, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa, hyvinvoinnin, terveyden ja työllisyyden edistämisessä sekä kotouttamisessa halutaan hyödyntää kokemukseen pohjautuvaa tietoa. Tämä on tavoitteena myös Satakunnassa. Mahdollisuuksia löytyy palveluiden ja palveluprosessien toteuttamiseen ja kehittämiseen entistä tarvelähtöisemmin, asiakkaan ja potilaan arkea ymmärtäen. Keinoja tähän tarjoavat luottamukseen pohjautuva monialainen yhteistyö, jaettu asiantuntijuus sekä yhteiskehittäminen ammattilaisten, asiakkaiden ja potilaiden sekä koulutettujen kokemustoimijoiden ja kokemusasiantuntijoiden kesken. Muutokseen tarvitaan ennen kaikkea toimivat rakenteet, konkretiaa, kokeilurohkeutta sekä halua ja valmiutta. Palveluita johtavien henkilöiden ymmärrys ja hyväksyntä ovat tarpeen osallisuuden käytännön toteutuksen tueksi.

Maakunnallisella rakenteella ja koordinaatiolla mahdollistetaan Satakunnassa sujuva, koulutettuja henkilöitä kannustava ja palvelujärjestelmää tukeva kokemustoiminta ja kokemusasiantuntijatoiminta. Olemassa olevia hyviä käytäntöjä on tarpeen jalkauttaa ja levittää. Valmiuksia verkkovälitteiseen toimintaan kannattaa lisätä, jotta verkkovälitteisyyden mahdollisuudet saadaan hyödynnetyksi. Tavoittavaa viestintää sekä toiminnan saavutettavuutta ja näkyvyyttä on jatkuvasti kehitettävä. Erityishaasteena on lisäksi tarvetta vastaavan kokemustoiminnan ja kokemusasiantuntijatoiminnan tarjoaminen. Koulutetut, osaamisestaan arvostetut kokemustoimijat ja kokemusasiantuntijat ovat toiminnan perusedellytys. Tästä syystä heidän voimavarojensa ja hyvinvointinsa ylläpidosta sekä tuen tarpeistaan on huolehdittava. Palveluiden kehittämistehtävissä onnistuakseen, kokemustoimijoiden ja kokemusasiantuntijoiden palvelujärjestelmän tuntemusta, henkilökohtaisen kokemustiedon analysointikykyä sekä kommunikointivalmiuksia on tarvittaessa lisättävä ja kehitettävä.

6 Toimenpide-ehdotukset

6.1 Osallisuutta tukeva toiminta

1. Maakunnallinen kokemustoiminnan / kokemusasiantuntijatoiminnan koordinaatio

Laadukasta, saavutettavaa ja kattavaa toimintaa toteutetaan tulevalla hyvinvointialueella keskitetysti maakunnallisen toimintamallin mukaisesti. Hyvinvointialue vastaa toiminnan systemaattisen ja suunnitelmallisen toteuttamisen sekä kehittämisen resurssoinnista. Kokemustiedon hyödyntäminen on luonteva ja vakiintunut osa asiakas- ja potilasosallisuutta tukevaa palvelujärjestelmää.